

VANEMUINE

151.H00AEG

TALLINK

teatri peatoetaja

Mitte midagi

JANNE TELLER

Mitte midagi

(INTET, 2000)

KASVUVALUDRAAMA

ILMA VAHEAJATA

TÕLKIJA, DRAMATISEERINGU

AUTOR JA LAVASTAJA JOHAN ELM

KUNSTNIK EUGEN TAMBERG

HELIKUJUNDAJA

KIRILL HAVANSKI (PAIDE TEATER)

VALGUSKUNSTNIK MADIS FUCHS

INSPITSIENT AIME ROOSILEHT VÕI

LIISA JURTOM

ESIETENDUS 3. OKTOOBRI 2020

SADAMATEATRIS

DRAMATISEERING ON TEHTUD INGLISE KEELE VAHENDUSEL

ROMAANI ESITUSÕIGUSI VAHENDANUD

EESTI TEATRI AGENTUUR

Osades

AGNES Lena Barbara Luhse

URSULA-MARIE Maarja Johanna Mägi

OTTO Ken Rütel

JON JOHAN Oskar Seeman

FREDERIK Jaanus Tepomees

KARL Kaarel Pogga

PIERRE ANTHON (HÄÄL) Johan Elm

Janne Teller

Janne Teller on 1964. aastal Kopenhaagenis sündinud Austria-Saksa päritolu Taani kirjanik. Romaanide ja pikemate jutustuste kõrval on ta kirjutanud ka esseesid ja lühijutte, ta on pälvinud oma loomingu eest hulgaliselt erinevaid auhindu, tema teoseid saab lugeda enam kui 25 keeles. Enne kirjanikukarjäärile pühendumist töötas ta Euroopa Liidu saadikuna mitmetes Aafrika riikides.

Oma loomingus tegeleb Teller kaasaegse tsivilisatsiooni mõtestamisega, vaadeldes seda laiemate filosoofiliste küsimuste taustal. Teda huvitavate teemade hulka kuuluvad multikultuurse Euroopa tulevik, sõjaline julgeolek, migratsioon, poliitiline ja religioosne fanatism. Mitmed Telleri teosed on käivitanud elavaid ühiskondlikke debatte. Eriti puudutab see 2000. aastal ilmunud noorsooromaani „Mitte midagi“ (taanikeelses originaalis *Intet*), mida otse peale ilmumist üritati koguni keelustada, kuna väidetavalt võivat see noortesse sisendada depressiooni, ängi ja enesetapumeeleolusid. Täna kuulub see sageli William Goldingu romaaniga „Kärbeste jumal“ võrreldav teos Taani koolides kohustusliku kirjanduse hulka, samuti on see pälvinud mitmeid preemiaid. Romaani on ka üle maailma korduvalt toodud teatrilavale, näiteks Saksamaal on teada ligi 50 lavastust. Inglismaal valmis 2016. aastal romaani põhjal ooper.

Janne Telleri kirjanduslikuks debüüdiks oli 1999.aastal ilmunud romaan „Odini saar“, mis kujutab endast filosoofilist mõtisklust Skandinaavia tulevikust. Üheks tema omapä-

rasemaks teoseks on romaan „Kui siin puhkeks sõda“ (2004), mis visandab fantaasiapildi olukorrast, kui Euroopas tuleks võimule fašistlik diktatuur ja 14-aastane Saksamaa tüdruk on sunnitud jätkama oma elu Egiptuses asuvas põgenikelaagris.

Vanemuse lavastus on Janne Telleri loomingu esmatutvustuseks

Eestis.

„Mitte midagi“ oli minu esimene noorsooraamat ja ühtlasi ka võimalus olla ausam ning minna kaugemale, kui mul oleks olnud täiskasvanutele kirjutades. Noored on väga nõudlikud lugejad, nad ei võta vastu iga-sugu jama, nad ei hooli konventsioonidest. Nendega saab tõesti avameelne olla.

Ma ei ole kindlasti seda meelt, et selles raamatus puudub iga-sugune lootus. Usun, et noored tajuvad seda väga selgelt. See raamat ei taha öelda, et elul puuduks mõte. Küsimus on hoopis milleski muus. Selle asemel, et küsida, mis tähendus on elul, võiks endalt küsida: mis on tõeliselt tähtis? On see midagi, mida väärtustab ühiskond – olla keegi, olla number üks – või see on midagi muud?

Ma kirjutasin selle raamatu, et ise targemaks saada. Ma kirjutan ainult nendest asjadest, millest ma pole veel aru saanud.

Janne Teller

Lavastajalt

Sündisin 1991. aastal Tallinnas. Pärast gümnaasiumi läksin õppima Eesti Kunstiakadeemia vabade kunstide osakonda graafika erialale. Lõpetasin, töötasin aasta trükimeistri ja teatriõpetajana ning sain sisse lavakunstikooli 28. lennu dramaturgi õppe-suunale. Tahtsin ilmtingimata saada näitlejaks, aga lõpetasin kooli hoopis lavastajana. Otsin kogu aeg kõige õigemad viisi enese väljendamiseks ja lugude jutustamiseks. Püüan mõista inimeseks olemise saladust.

„Kuulata lugusid on inimlik vajadus. Mida vägivaldsemalt meid valitsetakse ja mida vähem on meil kontrolli oma saatuse üle, seda rohkem peame me jutustama üksteisele lugusid sellest, kes me oleme, miks me oleme, kust me oleme tulnud ja mis võiks veel võimalik olla.“

Alan Rickman

Ploomist kultuuris

Hiinlased usuvad, et ploomid sümboliseerivad elutarkust ja õnne. Ploomipuu on hiinlaste jaoks pikaealisuse, talve, ilu, puhtuse ja erakluse võrdkuju. Valmimata ploom kehastab õpilast, talvel õitsev ploomipuu tugevust ja võitu.

Jaapanis usuti, et ploomipuu kaitseb deemonite ja kurja eest. Selline uskumus pani inimesi oma koduaedades ploomipuid kasvatama. Neid istutati eelkõige krundi kirdepoolsesse nurka, sest arvati, et kurjus ja hädaoht tungivad sisse just sealt.

Kristlik usk peab ploomi ustavuse sümboliks, selle lisatähendused aga olenevad ploomi värvusest. Tume, punakaslilla ploom osutab Kristuse kannatustele ja surmale, kollane tema puhtusele, punane on halastuse sümbol ning valkjas viitab Kristuse tagasihoidlikkusele.

Norwegian Wood (This Bird Has Flown)

*I once had a girl
Or should I say she once had me
She showed me her room
Isn't it good Norwegian wood?
She asked me to stay
And she told me to sit anywhere
So I looked around
And I noticed there wasn't a chair

I sat on a rug biding my time
Drinking her wine
We talked until two and then she said
"It's time for bed"

She told me she worked
In the morning and started to laugh
I told her I didn't
And crawled off to sleep in the bath

And when I awoke I was alone
This bird had flown
So I lit a fire
Isn't it good Norwegian wood?*

John Lennoni ja Paul McCartney laul „Norwegian Wood” on pärit biitlite 1985. aasta kogumikult *Rubber Soul*. See laul on andnud pealkirja ka jaapani kirjaniku Haruki Murakami 1987. aastal ilmunud romaanile „Norra mets” (eesti keeles 2006).

Tæringi-nimelist linna reaalselt ei eksisteeri, tegemist on väljamõeldud kohaga. See nimi on tuletatud taanikeelsest verbist, mis tähendab söövitamist, roostetamist või korrosiooni.

Eksistentsialism

Eksistentsialism on tegelikult sulam maailma mõtestamise erinevatest viisidest, mis esitavad küsimusi selle kohta, kuidas üksikisikud võiksid leida elus mõtte ja moraali, sõltumata isiklikust jumalusest. Eksistentsialistlik filosoofia tegeleb paljude teemadega, näiteks individualism, vastutus, valik ja oskus (või püüe osata) eristada õiget vales.

Friedrich Nietzsche ja nihilism

Nihilismi seostatakse sageli Friedrich Nietzschega (1844–1900), kes oli üks esimestest eksistentsialistidest. Tegelikult Nietzsche pigem vastandas end nihilismi põhiseisukohadele, mille põhjal mitte

millelgi elus pole väärtust ning eksistentsi mõttekus on pigem kaheldav. Nietzsche uskus, et meie sotsiaalsetel harjumustel ja väärtustel puudub objektiivne alus. Selle asemele seadis ta moraali (meie arusaamise õigest ja vales) kui millegi, mida on vorminud kultuur ja ajalugu. Nietzsche ei jaganud arvamust, et objektiivse moraali puudumine võiks muuta väärtused mingil viisil mõttekuks. Pierre'i tegelaskuju ei oleks õige tõlgendada klassikalise nihilistina, ehkki antud jooni temas kahtlemata leidub.

Albert Camus ja absurdism

Prantsuse-Alžeeria päritolu kirjanik Albert Camus (1913 –1960) esindab absurdismi koolkonda, mis ilmselt oleks sobinud ka Pierre Anthonile. Camus vastandas end nihilismile, kinnitades, et „inimlik püsiseisund” on määratud surelikkuse poolt, ja et maailmal puudub väline tähendus, kui väga me seda ka ei ihalda. Camus´ jaoks muudab see vasturääkivus elu absurdseks, sest inimesed on sunnitud absurdi aktsepteerima ja üritama elada oma elu võimalikult õnnelikult. Erinevalt Pierre´ist uskus Camus, et inimesed võivad luua oma elule isikliku tähenduse (nagu seda teevad ka Pierre´i klassikaaslased), isegi kui see tähendus jääb teistele mõistetamatuks.

Louise Nevelson (1899 – 1988)

oli Poltava kubermangus (tänapäeva Ukraina) sündinud, hiljem Ameerikasse emigreerunud skulptor. Ta on tuntud oma monumentaalsete ühevärviliste puidust skulptuuride poolest. Tema “seinad” ehk skulpturaalsed kollaažid koosnevad karpi-dest ja sektsioonidest, milles omakorda peituvad abstraktsed ja/või New Yorgi tänavatelt leitud esemed, nagu näiteks toolijalad ja balustrid. Nevelson ise nimetas neid skulptuure keskkondadeks. Värvides objekte mustaks, valgeks või kuldseks, varjas ta nende reaalse olemuse või tähenduse.

***“See on universum:
tähed, kuu, sina ja mina
– meie kõik.”***

Teatrijuht Kristiina Alliksaar

Draamajuht Tiit Palu

Muusikajuht Risto Joost

Balletijuht Mare Tommingas

Lavastusala juht Maarja Liba

Pealavameister Rello Lääts

Lavatehniline ala Veljo Rütli, Raido Kits,

Madis Toimla, Risto Hanneste,

Jorgen Oras, Margus Rump

Dekoratsiooniala Marika Raudam, Innari Toome,

Ain Austa, Andres Lindok, Katrin Pahk, Jane Aus,

Maris Tammer, Leenamari Pirn, Terje Kiho,

Armin Luik, Aleksander Karzubov,

Indrek Ots, Mart Raja, Eino Reinapu,

Ullo-Ragnar Telliskivi, Mait Sarap

Rekvisiidiala Liina Martoja, Angelika Aun,

Kaie Uustal, Kärt Paasik,

Mirka Porrassalmi, Annaleena Adamson

Jumestusala Kelly Kullerkupp, Erle Kütsar

Kostüümiala Liisi Ess, Ivika Jõesaar,

Ruth Rehme-Rähni, Külli Kukk, Edith Ütt,

Ljubov Guzun, Ivi Vels, Heli Kruuse, Kaire Arujõe,

Valentina Kalvik, Inkeri Orasmaa, Olga Vilgats,

Irina Medvedeva, Natalja Malinen,

Luule Luht, Tia Nuka, Daisy Tiikoja,

Elli Nöps, Anneli Vassar, Marit Reinmets,

Juta Reben, Toomas Vihermäe,

Malle Värno, Henn Laidvee

Riietusala Raina Varep,

Maris Plado, Aive Soosaar

Valgustusala Andres Sarv,

Jaanus Moor, Madis Fuchs

Heli- ja videoala Andres Tirmaste, Indrek Asukül

Kavalehe koostanud Sven Karja,

kujundanud Katrin Kelpman

vanemuine.ee